

Omvang van het probleem is onduidelijk

Q-koorts op het Brabantse platteland

drs. R.A.M. Besselink,
huisarts te Herpen

drs. A.G.M. Olde Loohuis,
huisarts te Herpen

prof. dr. W.J.H.M. van den Bosch, huisarts, afdeling
Huisartsgeneeskunde
Radboud Universiteit Nijmegen

Correspondentieadres:
r.besselink@ezorg.nl;
c.c.: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling
gemeld.

Het aantal Q-koortsinfecties in Nederland is de laatste jaren fors toegenomen. In het belang van de volksgezondheid zijn beschermende maatregelen nodig.

In mei 2007 werd het Brabantse dorp Herpen opgeschrikt door een ongebruikelijke toename van patiënten met griepachtige verschijnselen. Het betrof vooral relatief jonge, actieve personen met weinig comorbiditeit als astma en COPD. Een flink aantal van hen ontwikkelde een pneumonie. Voor elf patiënten was zelfs een ziekenhuisopname noodzakelijk. Na het consulteren van de lokale GGD, longartsen, huisartsen en medisch microbiologen bleek er sprake te zijn van een Q-koortsepidemie.

Geiten

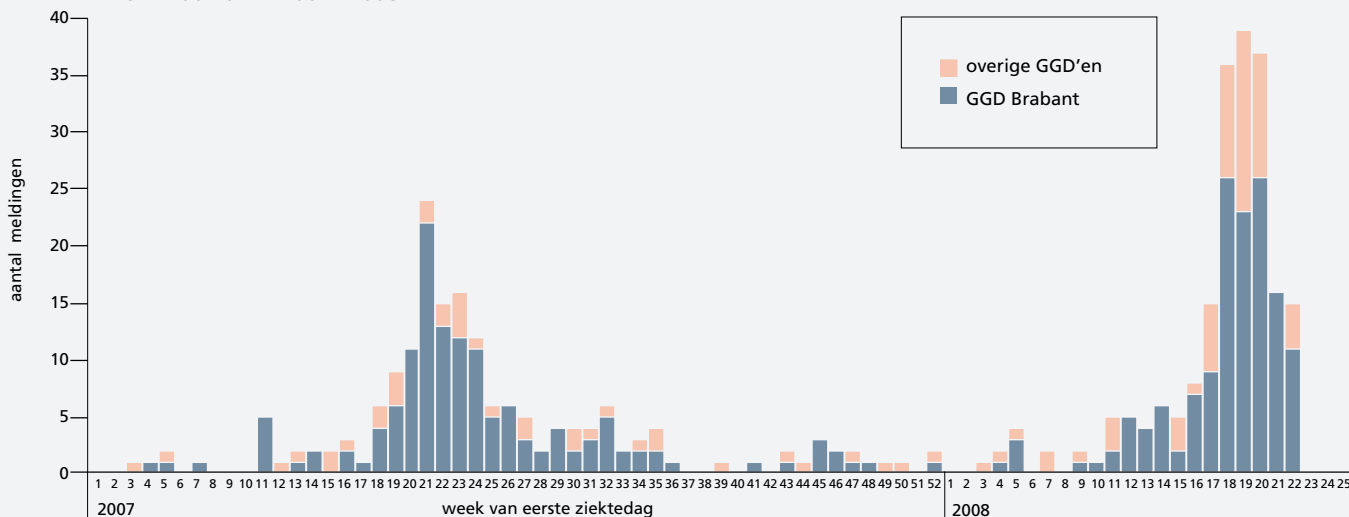
Q-koorts is een zoönose, een ziekte die overgaat van dier op mens, en wordt veroorzaakt door de *Coxiella burnetti*, een micro-organisme dat

voorkomt bij kleine herkauwers als schapen en geiten. Een infectie zorgt bij deze dieren voor vroeggeboorte en miskramen waardoor de *Coxiella* in groten getale vrijkomt in vruchtwater, foetus en placenta. Verder wordt de bacterie uitgescheiden met de urine. De ziekte komt ook in onze rundveestapel frequent voor. Bij bijna 60 procent van de koemelkmonsters van Brabantse melkveehouders werden Q-koorts-antistoffen aangetoond. De *Coxiella burnetti* is zeer resistent tegen chemische en fysische invloeden en verwaait bij droge klimatologische omstandigheden gemakkelijk over grote afstanden.

Besmetting verloopt veelal via de luchtwegen maar kan ook via voedsel, bijvoorbeeld na het eten van rauwmelkse geitenkaas. De ziekte

Incidentie van Q-koorts

Aantal gemelde Q-koorts-patiënten naar week van de eerste ziektedag, periode 01-01-2007 t/m 18-06-2008.
N=178 in 2007 en N=203 in 2008.

bron: RIVM

Bij een groot geitenbedrijf in Herpen is zowel bij dieren als in de mest een flinke hoeveelheid *Coxiella Burnetti* aangetroffen.

beeld: Mischa Keijser, HH

Onder de digitale versie van dit artikel op www.medischcontact.nl vindt u nieuwsberichten over de toename van gevallen van Q-koorts en een verwijzing naar de publicaties van het RIVM over dit onderwerp.

SAMENVATTING

- De incidentie van Q-koorts is in Nederland recentelijk sterk toegenomen.
- De overheid heeft weinig ondernomen om een epidemie te voorkomen.
- Het lijkt wenselijk om zwangeren en bloeddonoren, afkomstig uit gebieden waar veel Q-koorts voorkomt, te screenen op deze aandoening.

kan ook van mens op mens overgaan tijdens zwangerschap, via borstvoeding en bloedtransfusies.

Droog

Sinds de jaren vijftig zijn er wereldwijd met enige regelmaat Q-koortsepidemieën beschreven, maar tot 2007 niet in Nederland, waar Q-koorts een aangifteplichtige ziekte is (categorie C). Tot en met 2006 werden in ons land jaarlijks tussen de vijf en vijftien ziektegevallen gemeld. In 2007 waren dit er - mede door de epidemie in Herpen - circa 170. Dat de maand april van vorig jaar extreem droog was, kan daarbij een belangrijke rol hebben gespeeld. Ook dit jaar is er onder andere door een uitbraak in de omgeving van Nijmegen weer een fors aantal nieuwe ziektegevallen. In Nijmegen gaat het om een GGZ-instelling waar de schapen op het terrein mogelijk voor de besmetting hebben gezorgd. De afgelopen weken zijn er in Noordoost-Brabant nieuwe infectiehaarden met enkele tientallen ziektegevallen opgespoord.

Draconisch

Waar komt deze infectie vandaan? De bron van een uitbraak zoals in Herpen is lastig vast te stellen. Het RIVM heeft getracht door onderzoek bij een aan de patiëntengroep vergelijkbare controlegroep een patroon van de besmettingsroute aan te tonen. Maar concrete

antwoorden heeft dit niet opgeleverd. Een vergelijkend onderzoek naar de bacterie bij zieke dieren en patiënten met behulp van moderne DNA-technieken vond helaas niet plaats. Wel werd bij een groot geitenbedrijf in Herpen zowel bij dieren als in de mest een flinke hoeveelheid *Coxiella Burnetti* aangetroffen. Als huisartsen in deze regio hebben we ons erover verbaasd dat de overheid weinig maatregelen heeft genomen om een epidemie te voorkomen. Dit in tegenstelling tot de soms draconische maatregelen die rondom de vogelgriep-epidemie zijn genomen. Opmerkelijk daarbij is dat Q-koorts in de veehouderij heel lang niet meldingsplichtig was. Wellicht speelden economische belangen hierbij een belangrijke rol. Inmiddels heeft landbouwminister Verburg de meldingsplicht ingevoerd. Of dit effect zal hebben, moet nog blijken. Het is ons niet bekend of (huis)artsen rond deze potentiële besmettingshaarden zullen worden geïnformeerd. De Gezondheidsraad voor Dieren is ertoe overgegaan om steekproefsgewijs onderzoek te doen bij veehouderijen om de omvang van het probleem in kaart te brengen. Het lijkt verder wenselijk om zwangeren en bloeddonoren, afkomstig uit gebieden waar veel Q-koorts voorkomt, te screenen op deze aandoening. Inmiddels heeft het Outbreak Management Team/Bestuurlijk Afstemmingsoverleg (OMT/BAO) begin juni besloten om dit voor te leggen aan de Gezondheidsraad.